

STIKLU PURVI

Stiklu purvi atrodas Kursas zemienē Ugāles līdzenumā Ventspils un Talsu rajonā. Tā ir aizsargājama teritorija kopš 1977. gada, kad liegumā ietilpa tikai Stiklu Dižpurvs un Vasenieku purvs un dabas lieguma platība bija 1720 ha. Kopš 1999. gada dabas liegums ievērojami paplašināts, tā platība tagad ir 6636 ha. Teritorija ietver plašus mežu masīvus un piecus purvus – Vasenieku purvu, Pumpuru purvu, Stiklu Dižpurvu, Vanagu purvu un Zvaguļu purvu. Tas ir plašākais augsto purvu komplekss Rietumlatvijā.

Biotopi

2005.gadā, izstrādājot teritorijas dabas aizsardzības plānu, tika precīzi izdalīti Eiropas Padomes direktīvai „Par dabīgo biotopu, savvaļas augu un dzīvnieku aizsardzību” atbilstošie aizsargājami biotopi. Kopumā aizsargājami biotopi veido 44% no dabas lieguma teritorijas.

Nr.	Kods	Biotopa nosaukums	Platība, ha	% no teritorijas
1.	7110*	Neskarts augstais purvs	1712,4	26
2.	7120	Degradēti augstie purvi, kuros iespējama atjaunošanās	106,1	1,6
3.	7140	Pārejas purvi un slīkšņas	27,2	0,4
4.	9010*	Boreālie meži	72,4	1,1
5.	91D0*	Purvaini meži	938,8	14,2
6.	9080*	Melnalkšņu staigājņi	4,0	0,1
7.	3160	Distrofi ezeri	32,5	0,5
8.	3130	Oligotrofu līdz mezotrofu augu sabiedrības minerālvielām nabadzīgās ūdenstilpnēs un to krastmalās; semidistrofiezeri	8,3	0,1

* - Eiropas nozīmes prioritārie biotopi

Dabas liegumam “Stiklu purvi” ir izteikti mozaīkveida raksturs, kur augsto purvu ciņu – lāmu kompleksi mijas ar platākām vai šaurākām mežu strēlēm.

Lielākais no dabas lieguma purviem ir Siklu Dižpurvs, kura platība sasniedz 724 ha, bet visu piecu purvu kopplatība ir 2102 ha.

Meži aizņem 68 % teritorijas, te konstatēti 19 meža augšanas apstākļu tipi (no tiem 34 % slapjaini, 33 % sausu meži, 29 % purvaini, 3 % sausinātie mežu tipi). Mežaudžu atslēgas biotopu jeb dabisko mežu biotopu uzskaitē 2005.gadā izdalīti dabisko meža biotopi 90,4 ha platībā un potenciālie dabisko meža biotopi 125,4 ha platībā.

Dabas lieguma teritorijā atrodas astoņi ezeri, un to krastos garākās vai īsākās joslās sastopamas slīkšņas, kurās augu sabiedrības biežāk veido pūkaugļu grīslis *Carex lasiocarpa*, parastā niedre *Phragmites australis*, divputekšņlapu un augstais grīslis *Carex diandra* un *C.elata*, parastā purvpaparde *Thelypteris palustris* un purva cūkausis *Calla palustris*.

Flora

Purvu veģetāciju pamatā veido augstajiem purviem un pārejas purviem tipiskās augu sugas – sfagnu sūnas, vaivariņi, spilves, grīšļi. Uz ciņiem sastopami Magelāna sfagni *Sphagnum magellanicum*, iesarkanais sfagns *Sph.rubellum*, brūnais sfagns *Sph.fuscum*, visos purvos atrodamas dzērvenes *Oxycoccus palustris*, daudzlapu andromedas *Andromeda polifolia* un visas

trīs Latvijā sastopamās raseņu sugas – apaļlapu rasene *Drosera rotundifolia*, garā rasene *Dr. anglica* un aizsargājamā vidējā rasene *Dr. intermedia*. Ieplakās biežāk sastopams garsmailes sfagns *Sphagnum cuspidatum* un smalkais sfagns *Sph. tenellum*, kas mijas ar purva šeihcēriju *Scheuchzeria palustris* un parasto baltmeldru *Rhynchospora alba*.

Patreizējo pētījumu rezultātā dabas liegumā „Stiklu purvi” konstatētas 486 ziedaugu sugas. 2005.gadā ir iegūti arī jauni, nozīmīgi papildinājumi ziņām par retām sūnu sugām lieguma teritorijā. Kopumā pašreiz konstatētas 148 sūnaugu sugas, taču ne viss ievāktais materiāls ir noteikts, tāpēc reālais sugu skaits noteikti ir lielāks.

No Stiklu dabas lieguma floras retumiem noteikti jāmin Lindberga sfagns *Sphagnum lindbergii*, kam pašlaik Latvijā konstatētas tikai divas atradnes, tāpēc tā aizsardzībai ir sevišķi būtiska nozīme. Zvaguļu, Vasenieku, Pumpuru un Vanagu purvā konstatēta ļoti retā un aizsargājamā sfagnu apaļlape *Odontoschisma sphagni*. Minamas arī tādas retas sugas kā ciņu mazmeldrs *Trichophorum cespitosum*, izlocītā ķērsa *Cardamine flexuosa*, dūkstu vijolīte *Viola uliginosa* un palu staipeknītis *Lycopodiella inundata*.

Pārejas purvos lielo purvu malās un ezeru piekrastes slīkšņās dominē uzpūstais grīslis *Carex rostrata* un struplapu sfagns *Sphagnum flexuosum*.

2005.gadā konstatēti vairāki mežu nogabali ar īpaši bagātu briofloru. Te atrasta, piemēram, nokarenā stardzīslene *Antitrichia curtipendula*. Bioloģiskās daudzveidības palielināšanā liela nozīme būtu arī pļavu saglabāšanā – dabas lieguma teritorijā aug tādas sugas kā purva dzeguzene *Epipactis palustris*, purva atālene *Parnassia palustris* un retais blusu grīslis *Carex pulicaris*.

1994.gadā, veicot ezeru floras pētījumus, tika atrastas vairākas retas un aizsargājamas augu sugas, piemēram, daudzstublāju pameldrs *Eleocharis multicaulis* (viena no divām atradnēm Latvijā), gludsporu ezerene *Isoetes lacustris*, vienzieda krastene *Litorea uniflora*, Dortmaņa lobēlija *Lobelia dortmanna*. Diemžēl 2005.gadā neviena no minētajām sugām netika atrasta, - acīmredzot tās gājušas bojā bebru darbības izraisītu ūdens līmeņa izmaiņu dēļ.

Aizsargājamās augu sugas dabas lieguma teritorijā pārstāvētas samērā bagātīgi – kopā 28 īpaši aizsargājamas ziedaugu un 24 aizsargājamas sūnaugu sugas.

[tabula Nr.4 no Stiklu DA plāna 28.lpp.: „Aizsargājamās augu sugas dabas liegumā „Stiklu purvi”]

Fauna

Dabas lieguma „Stiklu purvi” teritorijā konstatēta Latvijas mežiem visraksturīgākā sīko zīdītāju suga – meža strupaste *Clethrionomys glareolus*. Konstatētas visas četras pārnadžu sugas un sastopams baltais zaķis *Lepus timidus*. No mazajiem un vidēji lielajiem plēsējiem sastopamas vai varbūtēji sastopamas septiņas sugas: zebiekste *Mustela nivalis*, sermulis *Mustela erminea*, sesks *Mustela putorius*, meža cauna *Martes martes*, lapsa *Vulpes vulpes*, jenotsuns *Nyctereutes procynoides* un āpsis *Meles meles*.

Samērā lielā skaitā gandrīz visos lielākajos meliorācijas grāvjos un strautos lieguma teritorijā sastopams bebrs *Castor fiber*. Spriežot pēc medību uzskaites datiem, liegumā acīmredzot sastopami arī ūdri *Lutra lutra* un Amerikas ūdele *Mustela vison*.

Stiklu purvos konstatētas divas sikspārņu sugas – ziemeļu sikspārnis *Eptesicus nilssoni* un Natūza sikspārnis *Pipistrellus nathusii*. Kā varbūtējas minamas vēl četras sugas – ūdeņu naktssikspārnis *Myotis daubentoni*, dīķu

naktssikspārnis *Myotis dasycneme*, rūsganais vakarsikspārnis *Nyctalus noctula* un garausainais sikspārnis *Plecotus auritus*.

[tabula Nr.6 no Stiklu DA plāna 33.lpp.: „Aizsargājamās zīdītājdzīvnieku sugas dabas liegumā „Stiklu purvi”]

Dabas lieguma „Stiklu purvi” īpatnība ir purvu un mežu mozaīkveida struktūra, un tas atspoguļojas arī teritorijas putnu sugu sastāvā – te sastopamas gan purviem, gan mežiem raksturīgas sugas, no kurām 30 aizsargājamās Latvijas, bet 26 – Eiropas līmenī.

[tabula Nr.7 no Stiklu DA plāna 36.lpp.: „Dabas liegumā „Stiklu purvi” un tā tiešā apkārtnē konstatētās Latvijas Eiropas īpaši aizsargājamās putnu sugas un to sastopamības biežums 2005.gada ligzdošanas sezonā”]

Liela ir arī Stiklu purvu bezmugurkaulnieku dažādība. Te sastopamas 23 Latvijas nozīmes un trīs Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamās bezmugurkaulnieku sugas, piemēram, gāršas samtenis *Lopinga achine*, meža sīksamtenis *Coenonympha hero*, kuprainā celmmuša *Laphria gibbosa*, lapkoku praulgrauzis *Osmoderma eremita*, ļoti retais sprakšķis *Adelocera fasciata* un strautuspāre *Cordulegaster boltoni*.

Kopumā teritorijā konstatētas 23 sauszemes gliemežu sugas, kas ir 27% no Latvijā zināmo sauszemes gliemežu sugu skaita, kā arī viena saldūdens gliemežu suga. Lielākā daļa ir tipiskas un parastas sugas, savukārt divas ir aizsargājamās – margainais vārpstiņgliemezis *Clausilia dubia* un asribu vārpstiņgliemezis *Clausilia cruciata*. Abas šīs sugas ierakstītas arī Latvijas Sarkanajā grāmatā. Stiklu dabas liegumā reģistrēta arī jauna – Latvijā ceturta atradne retajam mitrāju pumpurgliemezim *Vertigo lilljeborgi*.

[tabula Nr.9 no Stiklu DA plāna 45.lpp.: „Dabas liegumā „Stiklu purvi” konstatētās retās un aizsargājamās kukaiņu sugas”]

Negatīvās ietekmes

Visvairāk no meliorācijas ietekmes cietis Vasenieku purvs. Meliorācijas grāvju kopgarums te sasniedz 12 km, bet to dziļums vietām ir pat 3 m.

Meliorācija īpaši negatīvi ietekmē šādus Eiropas nozīmes biotopus:

- Neskarts augstais purvs 7110
- Melnalkšņu staignāji 9080
- Purvainis mežs 91D0
- Pārejas purvi un slīkšņas 7140

Nosusināšanas rezultātā degradējas augstā purva veģetācija – samazinās sfagnu daudzums, kas ir neiztrūkstoša augsto purvu sastāvdaļa, pārlietu daudz savairojas virši, pastiprinās purva aizaugšana ar priedēm, izzūd atklātā purva ainava. Novērojumi liecina, ka pastāv sakarība starp grāvju ierīkošanas laiku un pastiprinātu priežu augšanu susināšanas skartajā teritorijā.

Ilze Salna